

РОЗДІЛ 7

ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

УДК 368.5:368.07

Гудзь Г. О.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ В АГРАРНОМУ ПІДПРИЄМНИЦТВІ УКРАЇНИ

У статті розглянуто учасники ринку сільськогосподарського страхування. Охарактеризовано результати діяльності страхових компаній, що здійснюють сільськогосподарське страхування. Проаналізовано сучасний стан ринку сільськогосподарського страхування в Україні. Також розглянуто Аграрний страховий Пул та результати його діяльності.

Ключові слова: страхова компанія, договір страхування, застрахована площа, страхова премія, страхова послуга.

Постановка проблеми. Страхові послуги в аграрному підприємстві – це відносини взаємопов'язаних між собою суб'єктів: сільськогосподарських виробників та їх об'єднань, які отримують страхові послуги; страхових організацій та їх об'єднань у вигляді пулу, які надають послуги сільськогосподарським виробникам; уряду, який реалізує політику держави щодо стабілізації сільськогосподарського виробництва та доходів сільськогосподарських виробників.

Розвиток ринку сільськогосподарського страхування (агросстрахування) залежить від уряду і здатності страхових компаній у подоланні низки проблем. Для того щоб скористатися можливостями для розвитку ринку сільськогосподарського страхування, державні та приватні сектори повинні будуть подолати різні організаційні, оперативні, технічні та фінансові проблеми. Ці проблеми відрізняються для різних географічних районів в регіоні. Приватний сектор не в змозі подолати ці проблеми, і тому державно-приватне партнерство необхідне, поряд з прямою підтримкою уряду.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Використовувалися нормативно-правові акти в галузі страхування, такі як: Закон України «Про страхування», Закон України «Про державну підтримку сільськогосподарства України», Закон України «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою», а також положення та постанови Кабінету міністрів України, офіційні дані Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, страхових компаній, об'єднань страховиків.

У статті були використані загальнонаукові та специфічні методи дослідження. Зокрема, метод

порівняння, застосовувався у розгляді зміни кількості страхових компаній, що здійснюють сільськогосподарське страхування за чотири роки; метод статистичного аналізу, за допомогою якого було проаналізовано значення економічних показників по ринку сільськогосподарського страхування, і результати діяльності страхових компаній на ньому; аналіз документів і продуктів діяльності, дозволив розглянути законодавчу базу агросстрахування; методи визначення причинно-наслідкових зв'язків, при встановленні впливу державної підтримки на розвиток сільськогосподарського страхування.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Питання дослідження розвитку страхових послуг, вивчення їхніх особливостей з метою узагальнення сучасного стану страхових послуг в аграрному підприємстві, важелів, що сприяли розвитку сільськогосподарського страхування є недостатньо вивченими.

Формулювання цілей статті. Метою статті є узагальнення сучасного стану розвитку страхових послуг в аграрному підприємстві в Україні.

Завдання цієї статті – оцінити стан ринку сільськогосподарського страхування в Україні.

Об'єктом дослідження є сучасний стан розвитку страхових послуг в аграрному підприємстві в Україні.

Предметом дослідження виступають страхові послуги в аграрному підприємстві.

Виклад основного матеріалу дослідження. Кількість страхових компаній, які займаються страхуванням аграрних ризиків в Україні незначна. Протягом чотирьох років чисельність страховиків зменшувалася за рахунок поглинань малих компаній більшими та відмови ряду страховиків

Таблиця 1

Кількість страхових компаній, що страхують с/г ризики

Показники	Рік			
	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.
Загальна кількість страхових компаній	445	446	411	389
Кількість страхових компаній, що здійснюють ризикові види страхування, шт.	380	381	349	339
Кількість страхових компаній, що здійснюють страхування сільськогосподарських ризиків, шт	15	19	16	17
Частка страхових компаній, що здійснюють страхування сільськогосподарських ризиків від загальної кількості, %	3,3%	4,2%	3,8%	4,3%

Джерело: складено автором на основі джерел [14; 16]

здійснювати даний вид страхування. Така низька кількість компаній від загальної частки страховиків, що здійснюють страхову діяльність на ринку України, свідчить про недостатній розвиток даного виду страхування, проте у світовій практиці страхування аграрних ризиків займається невелике число страховиків, але потрібно враховувати, що і загальна кількість страхових компаній менша ніж в Україні (табл. 1).

За останні чотири роки спостерігається консолідація ринку, з 2009 року кількість страхових компаній відносно стабільна і основні обсяги ринку забезпечуються одними і тими страховими компаніями щорічно. А різке зниження з 59 компаній у 2008 році до 17 у 2009-му свідчить про вихід з сегменту агрострахування значної кількості страховиків та поглинання більшими страховими компаніями. Також з кінця 2008 року держава відмовилася підтримувати сільськогосподарське страхування за рахунок субсидування, відізавши 100 млн грн з 200 млн грн з Державного бюджету, що були спрямовані на субсидування [19].

На кінець 2014 року страхові компанії, що здійснювали страхування аграрних ризиків:

• АСКА; Агрополіс; Домінанта; Брокбізнес; Статус; ІНГО-Україна; Оранта; Оранта-Січ; Провідна; Прогрес; Страхові Гарантії; Українська аграрно-страхова компанія (УАСК); Український страховий дім; Фініст; PZU, СК Здорово.

У 2013 андеррайтинговому році лідером ринку за кількістю укладених договорів страхування стала страхова компанія «Домінанта» [6]. Кількість договорів страхування, укладених з аграріями, склала 344 договорів (20% від загальної кількості договорів) (рис. 1).

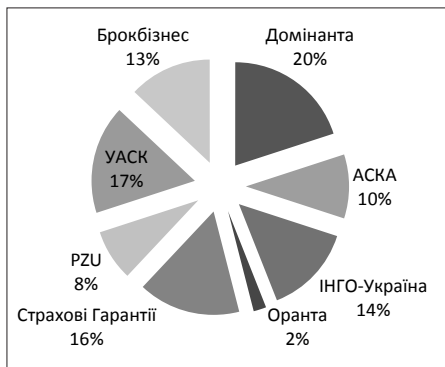

Рис. 1. Частка укладених договорів зі страхування аграрних ризиків по страховим компаніям у 2013 році

Джерело: складено автором на основі [1-13]

Другий показник по кількості укладених договорів зафіксований в Українській аграрно-страховій компанії (УАСК) [1]. УАСК уклала 289 договорів з аграріями (17%). Третю позицію забезпечила страхова компанія «Страхові Гарантії» з 272 договорами (16%) [8].

Страхова компанія «Страхові Гарантії» застрахувала посіви культур на площі 157,8 тисячі гектарів. Частка застрахованої площі цієї компанії від загальної по ринку агрострахування у 2013 році склала 18%, що є першим результатом на ринку. «Домінанта» застрахувала посіви аграріїв на площі 154 тисяч гектарів, або 17,7% від загальної площі, застрахованої страховими компаніями (рис. 2).

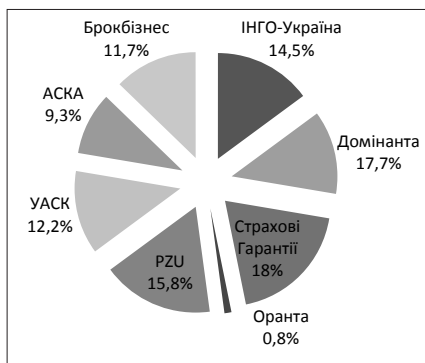

Рис. 2. Частка застрахованих посівів по страховим компаніям від загальної площі у 2013 році

Джерело: складено автором на основі [1-13]

Лідером ринку за показником зібраних премій стала СК «Домінанта». Ця компанія у 2013 андеррайтинговому році збрала 36,9 млн гривень премій (табл. 2). При цьому у цієї компанії найвища ставка премії по портфелю – 5,66%.

Важливим показником, що характеризує вартість страхових послуг, які підлягають оплаті в сумі страхової премії за певну одиницю вартості предмета, що підлягає страхуванню, є середня ставка премії.

Середня ставка премій розраховується по формулі:

$$C_{сп} = \frac{СП}{C_c} \cdot 100\%$$

де СП – сума премій;

Cс – страхова сума.

Наведена частка страхових премій зі страхування аграрних ризиків, зібраних страховими компаніями у 2013 році (рис. 3).

За даними страхових компаній, восени 2012 року договори страхування посівів сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень

Таблиця 2

Технічні показники діяльності ТОП-8 страхових компаній, що здійснюють агрострахування, 2013 рік

Назва компанії	К-сть договорів	Загальна площа (тис. га)	Страхова сума (тис. грн.)	Сума премій (грн.)	Середня ставка премії
Домінанта	344	154,5	1 049 835 530,50	36 992 709,70	3,5%
АСКА	165	78,7	131 096 155,31	3 927 038,77	3,0%
ІНГО-Укр	237	126,9	432 568 473,91	11 660 732,64	2,7%
Оранта	31	5,8	13 142 356,66	580 131,49	4,4%
PZU	155	137,9	401 649 030,96	4 998 283,97	1,2%
УАСК	289	106,9	868 735 793,75	27 729 086,00	3,2%
Страхові Гарантії	272	157,8	811 820 774,59	27 297 955,50	3,4%
Брокбізнес	229	102,3	686 063 238,79	22 198 837,45	3,2%
Всього	1753	870,8	4 394 911 354,48	135 384 775,52	3,1%

Джерело: розраховано автором на основі джерел [1-13]

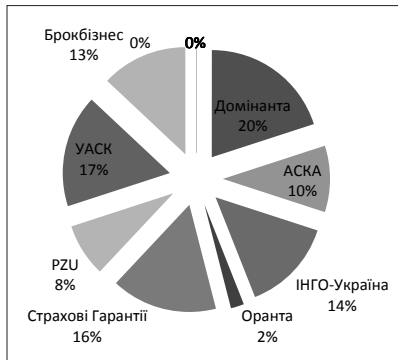

Рис. 3. Частка премій зі страхування аграрних ризиків зібраних страховими компаніями у 2013 році

Джерело: складено автором на основі [1-13]

укладали 1 540 компаній. Даний показник виявився на 12% нижче результатів страхування ризиків перезимівлі по осені 2011 року (611 договорів). Зниження кількості договорів восени 2012 року від частини обумовлено фактом реорганізації ринку, у зв'язку з початком роботи АСП.

Також необхідно відзначити, що СК Страхові Гарантії уклала всього один договір страхування озимих культур в 2012 році.

Основними застрахованими культурами на період перезимівлі були: озимий ріпак (294 договори), озима пшениця (220 договорів) і озимий ячмінь (24 договори).

Озимий ріпак страхувався виключно за договорами добровільного страхування с/г культур.

До початку березня 2014 року 16 компаній отримали ліцензії на здійснення страхування ризиків у сільському господарстві на території України.

Станом на 2014 рік структура ринку агрострахування України виглядала таким чином:

- 84% ринку України – компанії – члени Аграрного Страхового Пулу:

- Домінанта;
- Страхові Гарантії;
- Брокбізнес Страхування;
- Українська Аграрно-Страхова Компанія (УАСК).

- 16% ринку України – компанії, що розвивають добровільне і банківське (заставне) агрострахування:

- ІНГО Україна;
- АСКА;
- ПЗУ Україна;
- Оранта;
- Оранта-Січ;
- Провідна.

На ринку присутні компанії, що мають ліцензії на ведення агрострахової діяльності, але не виявляють активності на ринку. Андеррайтингові дані по даним компаніям не надавалися:

- Агрополіс;
- Статус;
- Український Страховий Дім;
- Фініст;
- Прогрес;
- Домінант;
- Безпека;
- Здорово.

Раніше активні на ринку компанії СК Княжа і СГ ТАС відмовилися розвивати сегмент агрострахування у 2013 році. Андеррайтери аграрних ризиків цих компаній перейшли працювати в інші компанії на ринку.

СК Оранта заявила про намір повторно подати документи для отримання ліцензії на агрострахування, проте станом на 15 березня 2014 року ліцензія даної компанії ще не була видана.

Більше половини зібраних премій на ринку агрострахування перестраховувалися у ТОП-10 перестраховальних компаній. Перестраховування відбувається або безпосередньо, або через міжнародних перестраховальних брокерів. Найчастіше ризики передаються на перестраховування компаніям зі Швейцарії та Німеччини, рідше ризики перестраховуються у Польщі та Росії.

Незначна частина ризиків перестраховується на внутрішньому ринку перестраховування. Програми перестраховування дозволяють страховикам відчувати себе впевнено і порівняно швидко проводити виплати відшкодувань по заявлених збитках.

Проаналізувавши дані, можна виділити три групи страхових компаній. До групи безумовних лідерів увійшли: «Домінанта», «Українська аграрно- страхова компанія» (УАСК) і «Страхові Гарантії». Кожна з цих компаній збрала більше 25 мільйонів гривень премій і застрахувала посіви на площі понад 100 000 гектарів. Страхова компанія «Домінанта» уклала найбільше договорів в розглянутому сезоні – 344. Ця компанія також застрахувала посіви на площі 154,5 гектарів, що є другим результатом серед всіх агростраховиків. «Українська аграрно- страхова компанія» уклала 289 договорів, однак ця компанія збрала понад 27,7 млн гривень премій, або 21% від загальної суми премій по ринку агрострахування. Такі показники за параметром зібраних премій були отримані «УАСК» у результаті активного просування на ринку договорів страхування озимих культур на весь цикл виробництва (без франшизи). Єдиний параметр, який відрізняє страхову компанію «Страхові Гарантії» від двох інших лідерів ринку, – це найбільша застрахована посівна площа – 157,8 гектарів, при 272 укладених договорах.

Швидше за все, це пов'язано з тим, що дана компанія страхувала великі сільськогосподарські підприємства (агрохолдинги). Кількість застрахованої площі на один договір у компанії «Страхові Гарантії» складає близько 600 гектарів на один договір (у три рази більше, ніж середній показник по ринку), а сума премії становить понад 100 000 гривень на один договір (у два рази більше ніж середній показник по ринку). СК «Страхові Гарантії» збрала 27,3 мільйони гривень премій і застрахувала посіви на площі 157800 гектарів.

У другу групу страховиків, що показали середні результати, увійшли компанії «РЗУ», «ІНГО-Україна», «Брокбізнес». Всі ці компанії змогли укласти більше 150 договорів страхування (максимальна кількість у ІНГО-Україна – 237). Загальна сума премій, зібраних страховиками другої групи складала 38,8 мільйони гривень, що становить 29% від загальної суми премій по ринку. Ці компанії уклали 621 договори страхування, або 35,4% від загальної кількості. Компанії другої групи застрахували посіви на площі майже 367 тисяч гектарів посівів, що становить 42% від загальної застрахованої площі по ринку.

У третю групу страховиків, увійшли компанії – Оранта та АСКА. СК «Оранта» уклала всього 31 договір та застрахувала посівні площі у розмірі 5,8 гектар, зібрані премії склали 580 тис. грн. Це є найнижчий показник по групі лідерів. СК «АСКА» показала вищий результат, проте

серед ТОП-8 все одно один із найнижчих, а саме – уклала 165 договорів, застрахувавши таким чином 78,7 гектара посівних площ, та зібрані премії склали 3,9 млн гривень (табл. 3).

Таблиця 3

Частка груп страховиків за окремими технічними показниками від загальних по ринку на кінець 2013 року

ТОП за групами	Договори, %	Зібрані премії, %	Застрахована площа, %	Виплати, %	Ставка премії за групою	Рівень збитковості за групою
Лідери ринку	51	64	48	5	3,36%	14,3%
Друга група	36	29	42	79	2,32%	53,4%
Третя група	13	7	10	16	3,7%	41,2%

Джерело: складено автором на основі джерел [1-13]

Навесні-влітку 2013 року страхові компанії уклали 1182 договору страхування. Даний показник виявився на 11% нижче результату 2012 року (1325 договорів).

Основними застрахованими культурами весняно-літнього сезону були: озима пшениця і кукурудза. Ці культури були ключовими об'єктами форвардних закупівель Аграрного Фонду та ДПЗКУ, що зумовило їхню суттєву перевагу в загальному обсязі застрахованих культур на ринку в 2013 році.

Аналіз даних страхових компаній виявив суттєву різницю заявлених збитків і фактичних виплат на ринку. Це пояснюється високим рівнем безумовної франшизи (50%), яка застосовувалася до більшої частини укладених договорів. У більшості випадків збитки були підтвержені та зафіксовані аджастерами, проте рівень заявлених збитків найчастіше не перевищував 50%, а отже – виплати за такими договорами не вироблялися.

Суми зборів страхових премій з озимих культур склали 108,022 млн грн, що на 12% перевищує показник 2012 року (97,618 млн грн). Середня ставка премії в сезоні весна-літо 2013 року складала 2,9%, що нижче за аналогічний показник за 2012 рік (3,19%).

Застрахована площа за договорами страхування озимої пшениці складала 312 169 гектарів. За договорами страхування озимої пшениці на літній

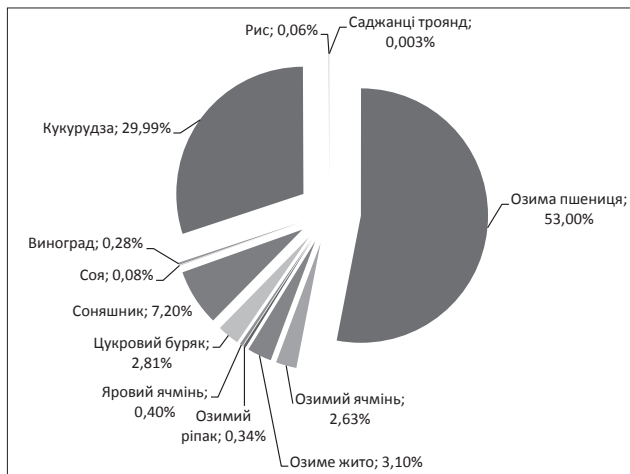

Рис. 4. Частка у структурі застрахованих площ по культурам в % від загальної кількості

Джерело: складено автором на основі [1-13; 16]

період страхові компанії зібрили понад 59 мільйонів гривень премій. Кукурудзу аграрії застрахували на загальній площі в 176446 гектарів. Сума премій за договорами страхування цієї культури складала 33,9 мільйона гривень. Цукровий буряк був застрахований на площі у 16558 гектарів і сума зібраної премії складала 5,5 мільйона гривень. Посіви соняшнику були застраховані на площі у 42 347 гектарів, але сума зібраних премій складала всього 844 тисячі гривень (рис. 4; рис. 5).

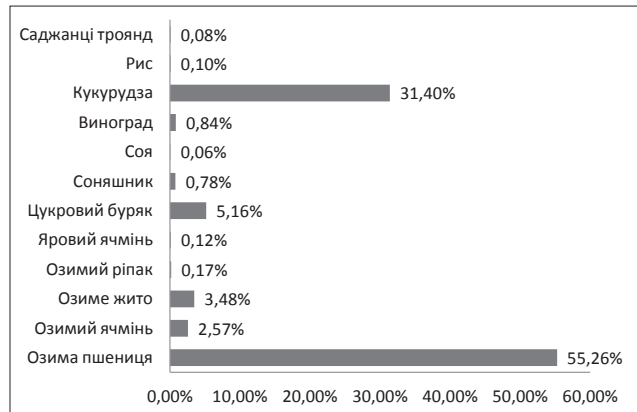

Рис. 5. Частка премій у структурі по застрахованим культурам в % від загального обсягу

Джерело: складено автором на основі [1-13; 16]

Середній рівень збитковості за договорами весняно-літнього періоду 2013 року став рекордно низьким за останні 8 років (8%). У 2012 році середній рівень збитковості склав (18%). Загальна сума виплат у 2013 році, за заявлених збитках весняно-літнього періоду складала 8,610 млн грн. Найвищий рівень збитковості зафіксований у СК АСКА (65,9%) і СК ІНГО Україна (34,9%).

У цілому весняно-літній період 2013 характеризувався м'якими погодними умовами з помірним випаданням опадів по всій території України. Локальні явища атмосферної та ґрунтової посухи традиційно спостерігалися в південних регіонах України, що вплинуло на врожайність с/г культур, проте у більшості випадків не перевищувало рівень 50% втрат врожаю, обумовлених франшизою по більшості договорів страхування.

Найбільша кількість договорів на ринку було укладено компаніями-членами АСП (1003 договору), що в пайовому розрізі складало 86% від усього обсягу укладених договорів на ринку України у весняно-літньому сезоні 2013 року. Лідерами ринку виступили СК Домінанта (340 договорів) і СК Страхові Гарантії (271 договір) (рис. 6).

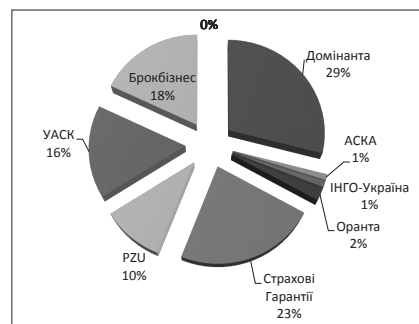

Рис. 6. Дані по кількості укладених договорів на весняно-літній період 2013 року

Джерело: складено автором на основі [1-13; 16]

Примітним фактом є те, що, незважаючи на бездоганне лідерство компаній-членів АСП у весняно-літньому сезоні 2013 року, компанія ПЗУ Україна застрахувала 16% площ від загального обсягу ринку (93,7 тис. га) (рис. 7).

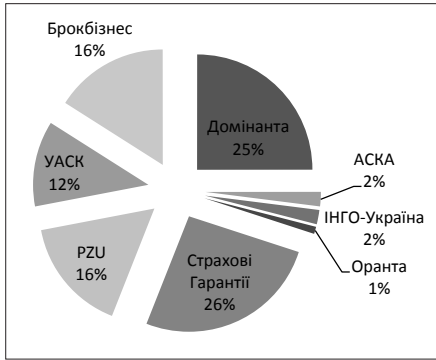

Рис. 7. Дані по застрахованим площам на весну-літо 2013 року

Джерело: складено автором на основі [1-13; 16]

Спостереження фахівців ринку за регіонами з підвищеним рівнем ризику на весняно-літній період, підтвердилися даними 2013 року. Найбільша кількість заявлених збитків було зафіксовано в південних областях України – Херсонська область (15 заяв), Миколаївська (12 заяв), АР Крим (9 заяв) та Запорізька область (6 заяв).

Загальна сума постраждалих площ по с/г культурам в Україні склала 26 455 га. Сума виплаченого відшкодування по збитках весняно-літнього сезону 2013 року по всій країні склала 8,610 млн грн. Аналіз змін погодних умов і визначення типових ризиків протягом останніх 5 років показує, що за договорами страхування с/г культур на весняно-літній період, що укладаються у південних областях України, необхідно застосовувати більш високий страховий тариф, або підвищуючий коефіцієнт з існуючими ставками премій. Це дозволить страховим компаніям сформувати більш стабільний резерв, для покриття виплат по системним ризикам (атмосферної та ґрунтової посухи), які найбільш часто спостерігаються останні роки у південних регіонах країни.

Розглянемо стан розвитку ринку агрострахування на прикладі лідерів ринку або ТОП-3 страхових компаній за обсягами страхових премій, оформленими договорами, що здійснюють страхування аграрних ризиків за чотири роки – 2010–2013 (включно) рр.

За даними параметрами обрані ТОП-3 страхових компаній [1; 6; 8]:

- СК «Домінанта»;
- СК «УАСК»;
- СК «Страхові Гарантії».

Нижче на графіку зображені результати компаній за обсягами страхових премій (рис. 8) та кількістю укладених договорів (рис. 8), згідно із таблицею 4.

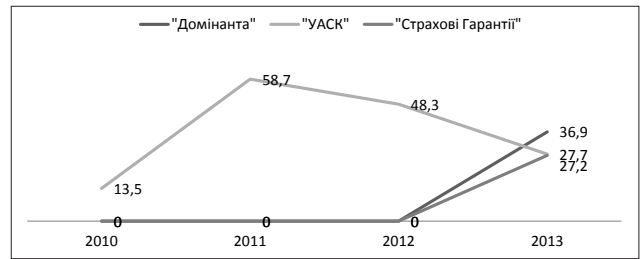

Рис. 8. Динаміка обсягу страхових премій по страховим компаніям у 2010–2013 рр., млн грн
Джерело: складено автором на основі Таблиці 4

Лідером за обсягом страхових премій у 2013 році є – СК «Домінанта». За кількістю укладених договорів страхування виступає також страхова компанія «Домінанта» – 344 договорів (рис. 9).

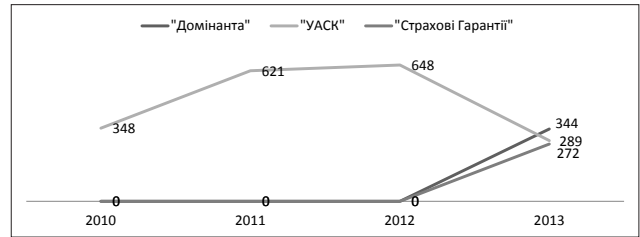

Рис. 9. Динаміка кількості укладених договорів по страховим компаніям у 2010–2013 рр., шт.

Джерело: складено автором на основі Таблиці 4

Такий великий обсяг укладених договорів по страховим компаніям «Домінанта» та «УАСК» свідчить про значну кількість залучених клієнтів, а саме, що було застраховано багато невеликих посівних площ, сільськогосподарської техніки та програм Аграрного Фонду по форвардним закупівлям у Аграрному Страховому Пулі.

Об'єднання страховиків «Аграрний страховий Пул» розпочав свою діяльність з 7 листопада 2012 року. Станом на 18 листопада 2013 року членами Аграрного страхового пулу є чотири страхові компанії. У першому півріччі 2013 року (осінь 2012–літо 2013), страхові компанії члени Аграрного страхового пулу уклали 524 договорів страхування врожаю озимих зернових культур на весняно літній період за програмою страхування через Аграрний Фонд [2]. На страхування були прийняті 285 тисяч гектарів посівів. Сума відповідальності за укладеними договорами склала 1,9 мільярда гривень. Необхідно зазначити, що договори укладені в рамках державної програми форвардних закупівель зерна. Форвардні закупівлі – одна з програм державної підтримки сільського господарства, участь в якій приймають виключно сільськогосподарські товаровиробники. Форвардні закупівлі передбачають придбання товару на організованому аграрному ринку для потреб державного інтервенційного фонду у визначений час та на визначених умовах у майбутньому, з фіксацією цін такого придбання під час

Таблиця 4

Обсяги страхових премій та кількість укладених договорів за 2010–2013 рр.

Страхова компанія	Страхові премії, млн грн				Кількість укладених договорів, шт.			
	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.
«Домінанта»	-	-	н/д	36,9	-	-	н/д	344
«УАСК»	13,5	58,7	48,3	27,7	348	621	648	289
«Страхові Гарантії»	-	-	н/д	27,2	-	-	н/д	272

Джерело: складено автором на основі джерел [1; 6; 8]

укладення форвардного біржового контракту [17]. У структурі загального портфеля з них: озима пшениця – 85%, озимий ячмінь – 5% та озиме жито – 10% від зайнятих площ (рис. 10).

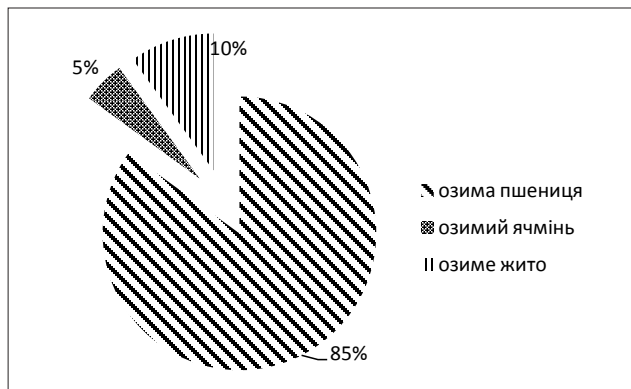

Рис. 10. Структура страхового портфелю по програмі форвардних закупівель через Аграрний Фонд за 2012–2013 рр.

Джерело: складено автором на основі джерел [17]

Найбільшу зацікавленість у програмі форвардних закупівель і, відповідно у страхуванні посівів, проявили аграрії у таких областях: Вінницькій, Дніпропетровській, Запорізькій, Київській, Кіровоградській, Миколаївській, Сумській і в Херсонській. Станом на 1 вересня 2013 року страхові компанії – члени Аграрного страхового Пулу отримали 53 заяви про настання ризикових подій. На даний момент здійснено відшкодування по 9 ризиковим подіям у загальній сумі 6,3 мільйона гривень.

Також було укладено 338 договорів за програмою страхування посівів (пшениці і кукурудзи) через Державну продовольчо-зернову корпорацію України. Урожай культур був застрахований на площі 103 тисячі гектарів. Сума відповідальності за укладеними договорами склала більше 802,7 мільйона гривень, а обсяг зібраних премій склав – 28,1 мільйона гривень. Станом на 18 листопада 2013 року члени Аграрного страхового Пулу отримали 13 заяв про настання ризикових подій по даній програмі страхування. Здійснено відшкодування по 7 ризиковим подіям. Сума виплаченого відшкодування склала 1,4 мільйона гривень.

Загалом, розглянувши дві програми страхування через Аграрний Фонд та Державну продовольчо-зернову корпорацію України, можна зазначити сумарні статистичні дані по страховим компаніям – членам Аграрного страхового пулу (рис. 11):

- кількість укладених договорів страхування – 862 договори;
- сума відповідальності страховиків – 2,9 мільярда гривень;
- застрахована площа – 388 тисяч гектарів;
- обсяг страхових премій – близько 100 мільйонів гривень;
- сума страхових виплат – 7,7 мільйона гривень.

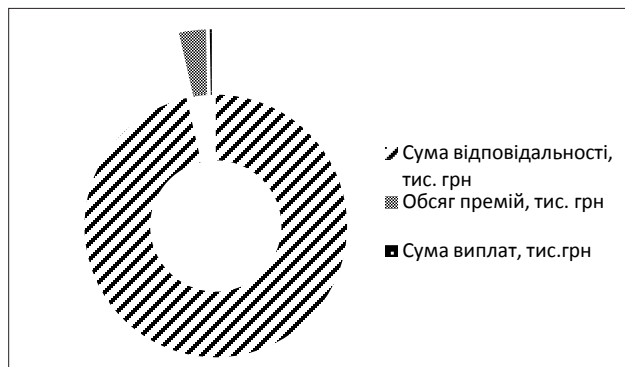

Рис. 11. Результати діяльності страхових компаній – членів Аграрного страхового пулу за 2012–2013 рр.

Джерело: складено автором на основі джерел [18]

Причиною незначних виплат стали досить сприятливі умови. Проте потрібно врахувати, що виникла проблема недобору врожаю, що була спричинена весняною посухою.

Висновки з дослідження. Проаналізувавши діяльність Аграрного страхового пулу та дослідивши стан ринку, можна зробити висновок, що сільськогосподарське страхування з державною підтримкою знаходиться на етапі розвитку, через те що: нормативна база не є досконалою; існує необхідність в удосконаленні страхових продуктів; мала кількість залучених страховиків до об'єднання, враховуючи, що на ринку агрострахування 17 страховиків (станом на 1 січня 2015 року). Можливо це пов'язано з тим, що умови для вступу у Пул є достатньо жорсткими, а у деяких випадках не вигідними для страховиків, що займають лідируючі позиції у секторі добровільного страхування сільськогосподарських ризиків, які у свою чергу можуть бути цікавішими для сільськогосподарського товаровиробника. Аграрний страховий Пул спільно з Мінагрополітики має переглянути умови вступу та удосконалити схему тарифів на страхові продукти.

Список літератури:

1. Страхова компанія «Українська аграрно-страхова компанія» [сайт] / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.uaic.com.ua/>.
2. Страхова компанія «Провідна» [сайт] / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.providna.ua/>.
3. Страхова компанія «Финист» [сайт] / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.finist.ua/>.
4. Страхова компанія «РЗУ-Україна» [сайт] / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pzu.com.ua/>.
5. Страхова компанія «Домінант» [сайт] / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dominant.in.ua/>.
6. Страхова компанія «Домінанта» [сайт] / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ctdominanta.com.ua/>.
7. Страхова компанія «Брокбізнес» [сайт] / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bbs.ua/>.
8. Страхова компанія «Страхові Гарантії» [сайт] / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.strahovigarantii.com.ua/>.
9. Страхова компанія «Оранта» [сайт] / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.oranta.ua/>.
10. Страхова компанія «ІНГО-Україна» [сайт] / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ingo.ua/>.
11. Страхова компанія «АСКА» [сайт] / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.aska.com.ua/>.
12. Страхова компанія «Здорово» [сайт] / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zdorovo.com.ua/>.
13. Ліга страхових організацій України [сайт] / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.uainsur.com>.
14. Національне інформаційне агентство «Укрінформ» [сайт] / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrinform.ua>.
15. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг України [сайт] / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dfp.gov.ua/>.

16. Міністерств] аграрної політики та продовольства України [сайт] / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minagro.gov.ua/>.
17. Аграрний страховий Пул [сайт] / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uaip.com.ua/>.
18. Створення ефективної системи агрострахування з активною участю держави – можливі варіанти для України – Аналітична записка, підготовлена Проектом «Розвиток агрострахування в Україні», Міжнародна фінансова корпорація (IFC, Група Світового банку), 2011 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ifc.com.

Гудзь Г. А.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ РАЗВИТИЯ СТРАХОВЫХ УСЛУГ В АГРАРНОМ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВЕ В УКРАИНЕ

Резюме

В статье рассмотрены участники рынка сельскохозяйственного страхования. Охарактеризованы результаты деятельности страховых компаний, осуществляющих сельскохозяйственное страхование. Проанализировано современное состояние рынка сельскохозяйственного страхования в Украине. Также рассмотрены Аграрный страховой Пул и результаты его деятельности.

Ключевые слова: страховая компания, договор страхования, застрахованная площадь, страховая премия, страховая услуга.

Hudz H. A.

National University of Kiev named after Taras Shevchenko

CURRENT STATE OF INSURANCE SERVICES IN AGRICULTURAL ENTERPRISE IN UKRAINE

Summary

The agricultural insurance market participants are considered in the article. The performance results of insurance companies engaged in agricultural insurance are characterized. The current state of agricultural insurance market in Ukraine is analyzed. Also Agricultural Insurance Pool and its financial performance are examined.

Keywords: insurance company, insurance contract, insured area, premium, insurance services.

УДК 336:378.3

Єрфорт О. Ю.

Єрфорт І. Ю.

Донбаська державна машинобудівна академія

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПОСЛУГ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Виокремлено фінансові чинники, які мають значний вплив на якість послуг вищої освіти в Україні. Розглянуто існуючий стан фінансового забезпечення ВНЗ і виокремлено основні напрями вдосконалення системи фінансування вищої освіти як щодо залучення, так і щодо використання коштів з метою підвищення якості вищої освіти.

Ключові слова: якість послуг вищої освіти, фінансове забезпечення ВНЗ, ефективне витрачання коштів на рівні ВНЗ.

Постановка проблеми. За скрутних для української вищої освіти обставин – дефіциту бюджету, зменшення чисельності випускників шкіл під впливом демографічного фактора, посилення конкуренції з боку іноземних університетів – обов'язковою умовою для виживання і розвитку вітчизняних державних вищих навчальних закладів (далі – ДВНЗ) є підвищення якості освітніх послуг.

Впровадження ринкових механізмів у сектор вищої освіти, яке розпочалося в Україні у 90-х роках ХХ століття, з одного боку, дозволило зберегти і відновити матеріально-технічний і кадровий потенціал ДВНЗ, але, з іншого боку, спричинило різке падіння якості вищої освіти через зниження вимог до рівня підготовки студентів. Жорстка фінансова залежність ДВНЗ від коштів студентів, які навча-

ються на платній основі, зменшення кількості навчальних годин на вивчення багатьох фундаментальних дисциплін, низький рівень оплати праці рядових науково-педагогічних працівників (на фоні їхнього високого навантаження) у багатьох ВНЗ протягом досить тривалого часу – це ті руйнівні тенденції, які вкрай негативно позначилися на якості підготовки у ВНЗ. Результатом стало поширення й укріплення корупційних механізмів у секторі вищої освіти, перетворення навчального процесу у ВНЗ на «продаж» дипломів тим, хто має кошти для оплати навчання.

У довгостроковій перспективі така політика є руйнівною як для окремих ВНЗ (оскільки має наслідком поступовий занепад через втрату ними позитивного іміджу постачальників якісних освіт-